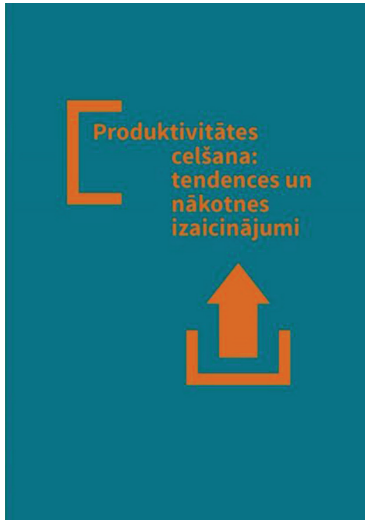

PRODUKTIVITĀTES CELŠANA: TENDENCES UN NĀKOTNES IZAICINĀJUMI

Produktivitātes celšana: tendences un nākotnes izaicinājumi

Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2019, 176 lpp.

Produktivitāte un konkurētspēja šobrīd Latvijā ir aktuālas ekonomikas problēmas. Kaut gan darbaspēka produktivitāte pieaug, valsts kopējā konkurētspēja pēdējo gadu laikā samazinās. Cēloņi šīm tendencēm ir kompleksi — trūkst kvalificētu speciālistu un inženieru, valsts nepietiekami finansē augsto tehnoloģiju iepirkumus, akadēmiskā vide varētu aktīvāk sadarboties ar industriju, pietrūkst privātā sektora investīcijas darbaspēka apmācībās. Dažādi starptautiski indikatori uzrāda dažādus rezultātus, bet svarīgi pašiem saprast — kur slēpjas problēmas sakne un kas darāms.

Latvijas Universitātes 77. starptautiskās zinātniskās konferences ietvaros 2019. gada 14. februārī tika organizēta īpaša sekcija “Produktivitātes celšana: iespējas un prak-

tiskie risinājumi”. Īpašās sekcijas mērķis bija turpināt Latvijas Produktivitātes, efektivitātes, attīstības un konkurētspējas foruma (LV PEAK) aizsākto diskusiju par produktivitātes un konkurētspējas paaugstināšanas faktoriem un atbilstošas politikas pasākumiem Latvijā.

Sekcijā, kuru organizēja un vadīja Latvijas Zinātņu akadēmijas (LZA) akadēmiķe prof. Inna Šteinbuka, ar pamatziņojumiem uzstājās LZA korespondētājloceklis prof. Gundars Bērziņš, prof. Juris Binde, Dr. Oļegs Barānovs un citi pētnieki un eksperti. Sekcijas darbā piedalījās ne tikai zinātnieki, bet arī politiķi, nevalstisko organizāciju pārstāvji un uzņēmēji.

Viens no sekcijas dalībnieku ierosinājumiem bija publicēt rakstu krājumu, par pamatu izmantojot konferencē sniegtos

ziņojumus un uzaicinot autorus no starptautiskajām institūcijām. Rezultātā sadarbībā ar Eiropas Komisijas pārstāvniecību Latvijā un LZA Eiropas Politikas pētniecības institūtu (EPPI) tika sagatavota monogrāfija “Produktivitātes celšana: tendences un nākotnes izaicinājumi”. Monogrāfija tika izskatīta un ieteikta publicēšanai LZA Prezīdija sēdē 2019. gada 15. aprīlī (protokols Nr. 8) un izdota 2019. gada maijā.

Publikācijas sagatavošanā aktīvi iesaistījās LZA EPPI padomes priekšsēdētāja Inna Šteinbuka (zinātniskā redaktore, ievada un kopsavilkuma autore) un EPPI vadošais pētnieks Oļegs Barānovs (pamatraksta galvenais autors).

Monogrāfijā apkopota izpēte par produktivitātes un konkurētspējas faktoriem attīstītajās valstīs, Eiropas Savienībā un Latvijā. Monogrāfijas autori ir analizējuši tendences, izaicinājumus un nepieciešamās izmaiņas Latvijas politikā. Tēmas vispusīga un detalizēta analīze ir atrodama O. Barānova, D. Barānovas, G. Bērziņa un I. Skribānes rakstā.

J. Binde, uzņēmuma “Latvijas Mobilais telefons” prezidents, analizē digitalizācijas attīstības tendences Latvijā, jo globalizācijas laikmetā digitalizācijas ietekme uz valsts produktivitāti un konkurētspēju ir īpaši nozīmīga.

I. Stepiņa, Latvijas Darba devēju konfederācijas ģenerāldirektores vietniece mēģina atbildēt uz jautājumu, kāpēc produktivitāte ir būtiska Latvijas uzņēmējiem.

V. Dombrovskis ir arī viens no monogrāfijas autoriem un savā rakstā pamato, ka produktivitāte un konkurētspēja ir ekonomiskās izaugsmes noteicošie faktori.

I. Kasjanovs, Ziemeļu investīcijas bankas vecākais ekonomists komentē produktivitātes

dažādos aspektus un izaicinājumus ilgtspējīgas tautsaimniecības izaugsmes kontekstā.

Autori secina, ka produktivitātes izaugsme ir viens no efektīvākajiem veidiem gan iedzīvotāju vispārējās labklājības celšanai, gan arī reālas konverģences nodrošināšanai starp Eiropas Savienības dalībvalstīm. Pēdējo desmitgadu laikā Latvija, tāpat kā pārējās Baltijas valstis, ir uzrādījusi vienu no augstākajiem produktivitātes pieauguma tempiem, kas atspoguļojas arī reālas konverģences rādītājos. Ja, iestājoties Eiropas Savienībā, Latvijas IKP uz iedzīvotāju bija 50% no ES vidējā rādītāja, tad 2018. gadā šis rādītājs bija jau 67%.

Tomēr, lai saglabātu augstu produktivitātes izaugsmi un līdz ar to — arī reālas konverģences tempu, Latvijai jāpievērš īpaša uzmanība iedzīvotāju prasmēm, investīcijām pētniecībā un inovācijās, kā arī tādām strukturālajām reformām, kuras dod ieguldījumu produktivitātes un konkurētspējas celšanā gan valsts, gan uzņēmumu līmenī. Vienlaikus tām ir jābūt iekļaujošām un sociāli taisnīgām, tādēļ ir svarīga arī sociālo partneru iesaiste reformās.

Tomēr galvenais — šīm reformām ir jābūt savlaicīgām, precīzi mērķētām, labi sagatavotām un balstītām uz objektīvu un neatkarīgu analīzi. Neatkarīgas nacionālās produktivitātes padomes izveide būtu svarīgs solis pretī kvalitatīvām strukturālajām reformām nākotnē.

Produktivitātes kāpināšana — pamats ilgtspējīgai ekonomikas izaugsmei un turpmākam iedzīvotāju labklājības pieaugumam.

Inna Šteinbuka
LZA EPPI padomes priekšsēdētāja